

İŞSİZLİK DÜŞÜYÖRMÜŞ

10 Şubat 2021

Yıldırım Koç

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 10 Şubat 2021 günü Türkiye’de işgücünün Kasım 2020 durumuna ilişkin işgücü istatistiklerini yayımladı.

Bu istatistiklere göre, Türkiye’de işsizlerin sayısı 2019 yılı Kasım ayından 2020 yılı Kasım ayına kadar 303 BİN KİŞİ AZALMIŞ.

2019 yılı Kasım ayında işsizlerin sayısı 4,3 milyon iken, 2020 yılı Kasım ayında 4,0 milyon olmuş. İşsizlik oranı da yüzde 13,3’ten yüzde 12,9’a inmiş.

ÇEVRENİZE BAKIN

Türkiye yıllardır uygulanan sermaye yanlısı politikalar nedeniyle giderek derinleşen bir ekonomik kriz yaşıyor. Covid-19 salgını bu krizi daha da derinleştirdi. 2019 yılı Kasım ayında henüz covid-19 yoktu. TÜİK verilerine bakacak olursak, tüm dünyada covid-19 sonrasında işsizlik artarken, Türkiye’de azalmış.

Tabii ki Türkiye’de işsizlik düzeyi ve oranını TÜİK’in “işsiz” olarak sunduğu verilere bakarak değerlendirmek doğru değil. Esasında, TÜİK’in ve diğer bazı diğer kamu kuruluşlarının verilerine doğru olarak bakarsanız, TÜRKİYE’NİN TARİHİNİN EN BÜYÜK İŞSİZLİK SORUNUNU YAŞADIĞINI kolaylıkla görebilirsiniz. Çevremizdeki birçok insan, “ne iş olursa yaparım” diyerek iş arıyorsa, mahallenizde esnaf kapanıyor veya el değiştiriyorsa, hırsızlık artmışsa, vb. işsizlik giderek artıyor demektir. Peki, bu artışı TÜİK verilerinde de izleyebilir miyiz?

Evet. Şimdi, devletimizin resmi verilerini kullanarak Türkiye tarihinin en büyük işsizlik sorununun boyutlarını görelim.

İŞ ARAMAKTAN VAZGEÇMİŞ İŞSİZLER

TÜİK verilerine göre, iş arayan işsizlerin sayısı 4,0 milyon iken, çalışma yeteneğinde olan ve çalışmak isteyen, ancak iş aramaktan vazgeçtiğini belirten işsiz sayısı 4 milyon 832 bindir. Diğer bir deyişle, TÜİK verilerine göre, 2019 yılı Kasım ayında iş aramayan işsiz sayısı 2 milyon 226 bin iken, bu sayı 2,6 milyon kişi artmıştır.

Buna göre, TÜİK verilerine göre, iş arayan işsiz sayısı bir yılda 303 bin kişi azalmış, ancak iş aramayan işsiz sayısı 2 milyon 606 bin artmıştır.

Bu verileri dikkate aldığımızda, TÜİK’e göre bile, 2019 yılı Kasım ayında iş arayan ve aramayan işsiz sayısı 6,5 milyon iken, 2020 yılı Kasım ayında 8,8’dir. İşsiz sayısı 2,3 milyon artmıştır.

ÜCRETSİZ İZİN UYGULAMASI

Ancak Türkiye’deki işsiz sayısı 8,8 milyonla sınırlı değil.

Covid-19 salgınından sonra işten çıkarma yasağı getirildi ve Türkiye İş Kurumu’nun Ocak 2021 verilerine göre, 2 milyon 471 bin kişi, ücretsiz izne çıkarılmıştı. Ücretsiz izin uygulaması, sermayedar sınıfın işçilere yönelik baskı aracına dönüştü.

TÜİK verilerindeki 8,8 milyonluk işsizede, mevzuatımıza göre “işsiz” gözükmeyen 2,5 milyonluk bu kitleyi de eklemek gerekiyor. İşsizlerin sayısı, resmi verilere göre, böylece 11,3 milyona çıkıyor.

KISA ÇALIŞMA UYGULAMASI

Ekonomik krizin olumsuz etkilerinden biri de kısa çalışmadır. Sermayedarlar, bazı işçilerini tam zamanlı çalıştırmak yerine, kısa sürelerle çalıştırmaktadır. İŞKUR’un Ocak 2021 verilerine göre, kısa

çalışma içindeki işçi sayısı 1,3 milyondur. Bu işçilerin gelirlerinde de bir düşme söz konusudur. Bu kitlenin tümünü “işsiz” saymak doğru değildir; ancak işsizlerin değerlendirilmesinde kısa çalışma uygulamasını da dikkate almak gerekir.

EKSİK İSTİHDAM VE GİZLİ İŞSİZLİK

Türkiye’de işsizlik sorunu ele alındığında genellikle gözardı edilen ve güvenilir verilerin bulunmadığı bir alan, eksik istihdamdır.

Kısmi zamanlı (part-time) çalışanlar, verilerde “istihdam ediliyor” gözükür; işsizlere dahil edilmez. Halbuki bu şekilde çalışanların önemli bir bölümü, tam zamanlı iş bulamadığından bu çalışma türünü kabullenmek zorunda kalmış işçilerdir. Bu uygulamanın son yıllarda arttığını biliyoruz.

Eksik istihdamın diğer biçimi, insanların eğitim gördükleri veya uzmanlaştıkları alanın dışında çalışmalarınıdır. AKP iktidarları döneminde fabrikalar kapanırken, yeni yeni üniversiteler açıldı. Yeni açılan bu üniversitelerin epeyce bir kısmında verilen eğitimin “üniversite eğitimi” olmadığı biliniyor. 1960’lı yıllarda İstanbul’daki özel liseler için, “denize nazır, diploma hazır” ifadesi kullanılırdı. Bazı üniversiteler, ne yazık ki, böyle. Ancak bu üniversitelerin mezunları iş aradıklarında iş bulamıyorlar ve “ne iş olursa yaparım” durumundalar. Bir yetkili, Türkiye’deki işsizliği, “insanlar iş beğenmiyor” biçiminde açıklamıştı. Böyle olmadığı konusunda bir kuşku yok.

Gizli işsizlik ise, kişinin bulunduğu alanda üretime veya hizmet sunumuna yaptığı katkının çok küçük veya sıfır olmasıdır. TÜİK verilerine göre, Türkiye’de 2,3 milyon kişi “ücretsiz aile çalışanı”dır. Bu kişilerin büyük bölümü, kırsal kesimde veya kentlerde aile işletmesinde “çalışıyor” gözükten gençlerdir. Ciddi bir çalışma yapılsa, bunların önemli bir bölümünün gizli işsiz olduğu ortaya çıkacaktır.

EVE-İŞ-VERME SİSTEMİNDE ÇALIŞANLAR VE KAÇAK İŞÇİLER

İşsizliğin gizlenen diğer bir yüzü, eve-iş-verme sistemi içinde parça başı ücretle evlerinde üretim yapan işçilerdir. Ekonomik krizle birlikte bu şekilde çalışan işçilerin önemli bir bölümü de işsiz kalmıştır; ancak bu kişiler işsiz verilerinde gözükmemektedir.

İstatistiklerde “emekli,” “ev kadını,” “öğrenci” veya “engelli” gibi gözükten kişilerin epeyce bir bölümü de son yıl içinde işsiz kalmış kişidir.

İŞSİZLİK DAHA DA ARTACAK

Ekonomik kriz daha da derinleşiyor ve ne yazık ki, işsizlik önümüzdeki aylarda daha da artacak.

Türkiye günümüzde ciddi bir döviz ihtiyacı içinde. Dış ödemeler dengemizde cari açık çok arttı. Ayrıca merkezi yönetim bütçesi (devlet bütçesi) açıkları da büyüdü. Cumhurbaşkanlığı kabinesinin hem döviz, hem borç bulması gerekiyor.

Döviz ve borç bulmanın yolu olarak faiz artırımını seçildi.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı’nın 5 Şubat 2021 tarihli raporuna göre, faiz oranlarında ciddi bir artış söz konusu.

Tüketicilere verilen ihtiyaç kredilerinin yıllık faizi 2020 yılı Şubat ayında yüzde 14,1 iken 2021 yılı Ocak ayında yüzde 23,1 oldu. Bu artış, tüketim talebini kısacak; işletmelerin durumu daha da kötüleşecek ve işsizlik artacak.

Ticari kredilere uygulanan faiz oranı da 2020 yılı Şubat ayında yüzde 10,4 iken, 8 Ocak 2021 tarihinde yüzde 20,5 oldu.

Ticari kredi faizlerinin ikiye katlandığı koşullarda, sermayedarların yatırım yapma eğilimi iyice zayıfladı. Bu tavır da işsizliği iyice artıracak.

Diğer taraftan, Türkiye’de çoğunluğunu Suriyelilerin oluşturduğu yabancı işçi sorunu var. Bu yabancı işçilerin büyük çoğunluğu kaçak olarak çalışıyor ve çok kötü çalışma koşullarıyla asgari ücretin altında ücretleri kabulleniyor. Ekonomik kriz derinleştikçe, özellikle küçük ve orta ölçekli sanayi

işletmelerinde Türk işçisi yerine yabancı işçi çalıştırma eğilimi daha da güçlenecek. Bu tavır da işsizliği artıracak.

Özetle, ne yazı ki, Türkiye tarihinin en büyük işsizlik sorununu yaşıyoruz.

işsizlik, sermayedar sınıfın tercihleri ve yatırımlarıyla çözülecek bir sorun değildir. Devletçilik ve planlı ekonomi uygulanmadan, işsizlikteki bu artışın önlenebilmesi bile mümkün olmaz.